

Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
«Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного Університету»
Навчально-науково-виробничий центр
Національного університету цивільного захисту України
Національний авіаційний університет, кафедра економіки та бізнес-технологій
Imperatyw PI Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością
(ТОВ «Торговий будинок ІМПЕРАТИВ», Варшава, Польща)
Milton Friedman University (Будапешт, Угорщина)
Вільнюський університет, кафедра обліку та аудиту (Вільнюс, Литва)
ТОВ «ХЛАДОПРОМ»

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
«Відновлення та модернізація економіки
України: виклики, пріоритети, практики»

Харків, 2 березня 2023 р.

УДК 338.246.88
М 74

Редакційна колегія:

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ: Гурова Капіталіна – к.е.н., доцент, в. о. директора ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету», Заслужений працівник народної освіти України.

Баришевський Олексій – Голова Наглядової ради ТОВ «ХЛАДОПРОМ».

Домбровська Світлана – д.держ.упр., професор, проректор Національного університету цивільного захисту України – начальник навчально-науково-виробничого центру, Заслужений працівник освіти України.

Катаєв Андрій – заступник директора з навчально-методичної роботи ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету», к.е.н., доцент.

Кулінченко Сергій – голова ради студентського самоврядування ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

Міт'яєва Тетяна – к.е.н., доцент, завідувач відділення харчових технологій та ресторанного бізнесу ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

Нагорна Ірина – к.е.н., доцент, завідувач відділення економіки та бізнесу ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

Ніколенко Борис – директор ТОВ «Торговий будинок ІМПЕРАТИВ», Imperativ PL Sp. Z o.o, (Варшава, Польща).

Peter Szatmari – Dr., проректор з загальної роботи та зав'язків з громадськістю Milton Friedman University (Будапешт, Угорщина).

Rasa Subacienė – Dr., завідувач кафедри обліку та аудиту Вільнюського університету, професор (Вільнюс, Литва).

Савченко Ілля – к.держ.упр., доцент, заступник директора з навчально-методичної роботи ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

Чумак Оксана – д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки та бізнес-технологій Національного авіаційного університету.

Рекомендовано до оприлюднення Педагогічною радою ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ» (протокол № 6 п.6 від 07.03.2023 р.).

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Відновлення та модернізація економіки України: виклики, пріоритети, практики», в яких розглядається основні напрями створення умов для модернізації національної економіки, розробити підходи до формування політики модернізації економіки та пропозиції щодо механізму її реалізації.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей та повідомлень. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редакційної ради збірника.

М 74 **Матеріали** Міжнародної науково-практичної конференції «Відновлення та модернізація економіки України: виклики, пріоритети, практики». – Харків : ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ», 2023. – 266 с.

- поглиблення спеціалізації закладів готельно-ресторанного бізнесу;
- утворення міжнародних готельно-ресторанних ланцюгів;
- розвиток мережі малих підприємств;
- впровадження в індустрію гостинності інноваційних комп'ютерних технологій.

Готелі в різних містах України стикаються з однаковими проблемами: жалюгідний стан матеріально-технічної бази, падіння рентабельності, коефіцієнт завантаження на рівні близько 30%, вимушено завищені ціни, щоб покрити витрати пов'язані з експлуатуванням, та багато інших. Усе це викликає необхідність розробки на регіональному та державному рівні правових заходів щодо підтримки готельної індустрії України [2].

Україна серйозно відстає в якісних показниках у порівнянні з найближчими європейськими сусідами – вони ж і конкуренти на світовому туристичному ринку, і при простому еволюційному розвитку інфраструктури засобів розміщення готелі України будуть просто неконкурентоспроможними, тому необхідною є розробка стратегій розвитку різних сегментів цієї галузі послуг: як великих готелів, так і малих підприємств, які здатні надавати якісні послуги [3].

Екологізація і спеціалізація готельних підприємств, реконструкція і диверсифікація готельних послуг, концептуалізація і технологізація пропозицій – такою є сучасна готельна політика як засіб виживання, пошук нових «ніш ринку» і розширення асортименту готельних послуг.

Отже, перспективним напрямом відновлення економіки та розвитку готельних послуг України є поступова еволюція, створення мережі готелів та розвиток малих готельних підприємств.

Таким чином, можна зробити висновки щодо сучасного стану і тенденцій розвитку готельної індустрії:

Для сталого динамічного розвитку необхідно, щоб основний готельний фонд відповідав міжнародним стандартам;

Досягнення готельної індустрії України знаходяться на стадії розвитку, який передбачає реконструкцію та розширення кола послуг.

Список використаних джерел:

1. Єфімова О., Єфімова Н. Економіка готелів і ресторанів. – Миколаїв: Нове знання, 2004. - 279с.
2. Титамир Л. А. Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності в Україні // Наукові праці ОНАХТ. – Одеса, 2013. – Вип. 44, Т. 2. – С. 389-393.
3. Пуцентайло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємства // Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.

Нагорна І. В., к.е.н.,
Малєєва В. Ю., здобувач освіти,
ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»

ДОНОРСЬКА ДОПОМОГА ЯК МЕТОД ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Загальні втрати економіки України через війну коливаються від 564 млрд дол. до 600 млрд дол. [1]. Відбудова потребуватиме зовнішніх ресурсів, як і в інших країнах, що зазнавали воєнних конфліктів чи значних стихійних лих.

Міжнародний досвід та кращі практики відновлення були описані авторами в окремому документі «Аналіз міжнародного досвіду та найкращих практик щодо прозорості та підзвітної відбудови» [2].

Легітимність і ефективність держави, відсутність істотних внутрішніх конфліктів відрізняє Україну від більшості країн, що здійснювали відновлення після воєн в останні десятиліття. Україна та міжнародні партнери вже напрацьовують необхідні для відбудови механізми: аудит збитків, підготовка планів відновлення, національна та міжнародна координація, збір коштів, зміна процесу закупівель та інше.

Важливим питанням відновлення української економіки після війни є фінансування цього процесу. Дієвим, що провідним джерелом фінансування стане капітал іноземних донорів у вигляді позик, грантів чи інших фінансових інструментів. Донорство – це грошова допомога постраждалій країні, виділена іноземними партнерами, для відновлення економіки країни та для запобігання дефолту.

Необхідним є вирішення питання – як побудувати систему фінансування відновлення, аби вона була прозорою та підзвітною, щоб зберегти довіру донорів, та, водночас ефективною і не бюрократизованою, щоб забезпечувати швидку відбудову країни. Оскільки війна в Україні – не перший шок для світової економіки, наслідки якого потребують суспільних зусиль для подолання проблем, то ми в своїй історії вже маємо досвід та моделі успішних рішень акумулювання та використання міжнародних коштів..

Отже, пропонуємо розглянути декілька світових прикладів донорства і зрозуміти, що важливо вжити з досвіду для вдалого відновлення економіки країни:

1. План Маршалла для відновлення після Другої світової війни (The US Economic Recovery Act of 1948). Реалізацією програми керували дві спеціально створені для цього організації: Адміністрація економічного співробітництва (ECA) з боку США як донора та Європейська організація європейського економічного співробітництва (ОЕЕС) з боку реципієнта-Європи. Приблизно 5% всієї допомоги в рамках Плану Маршалла спрямували на утримання управлінської організаційної структури.

ECA мала регіональний офіс у Парижі та представництва в кожній країні-отримувачі, щоб контролювати грошові потоки та оцінювати ефективність процесів відновлення. Завдання ECA – контролювати, щоб напрямки фінансування максимально сприяли досягненню базових макроцілей програми – збільшенню виробництва, зміцненню національних валют, відновленню та розвитку європейських економік.

Сполучені Штати укладали з кожною країною-реципієнтом двосторонні угоди, в яких визначали вимоги та зобов'язання кожної країни для досягнення цілей програми, а також зобов'язання надавати економічну інформацію для оцінки потреб та виконання КРІ.

За чотири роки реалізації Плану Маршала США виділили на відновлення Європи \$13,3 млрд (приблизно \$155 млрд у перерахунку на поточний курс). 89 % фінансування було видано у формі грантів, 11 % кредитами і трохи менше 1 % на необхідну технічну підтримку (допомога американських фахівців, навчання європейських фахівців в США тощо). Кредити надавали на 35 років з чотирирічним пільговим періодом і невеликою ставкою у 2,5 % річних. В перші роки більшість грошей витрачали на закупівлю американських товарів, таких як їжа, добрива, паливо, але згодом пріоритетами стала закупівля сировини та виробничого обладнання.

Механізм працював наступним чином – гроші з фінансової допомоги США передавали фондам країн-реципієнтів та забезпечували оплату ними товарів американських постачальників у доларах. Європейські споживачі, в свою чергу, мали платити за товари у місцевій валюті. Ці гроші акумулювали у фондах та витрачалися на покриття боргу та інвестиції в інфраструктурні проекти. Що важливо, всі проекти затверджувала ECA, тобто американська сторона-донор.

За допомогою Плану Маршалла 16 європейських країн отримали фінансову допомогу. ВВП цих країн зріс в середньому на 33 %. Промислове виробництво зросло на 55 % (+35 % до довоєнного рівня) та на 37 % зросло сільгоспвиробництво (+11 % до довоєнного рівня).

2. Відновлення Гаїті після землетрусу. За оцінками місцевого уряду, близько 300 тисяч будинків були зруйновані або суттєво пошкоджені, Країна втратила 60% адмінбудівель,

підприємств та економічної інфраструктури, 80 % шкіл та більше 50% лікарень. Уряд Гаїті та міжнародна спільнота створили спільний план та відповідну структуру для управління процесом відновлення – Тимчасову комісію з відновлення Гаїті (IHRC). Моніторинг за діяльністю IHRC здійснювало правління Комісії, до складу якого входили представники виконавчої, законодавчої та судової влади Гаїті, профспілок, приватного сектору, а також представники донорів. IHRC також створила Офіс ефективності та підзвітності для поглибленого моніторингу затверджених проектів. Окрім IHRC, були також окремі ініціативи з відновлення, якими опікувався уряд, місцева влада, неурядові організації та місцевий бізнес.

На реалізацію плану з відновлення Гаїті на час роботи IHRC (2010-2011 рр.) 55 донорів виділили \$5,6 млрд (це на 1,74 млрд більше, ніж початково просив уряд). Понад 60 % допомоги надали у вигляді прямих грантів різним реципієнтам. Ще 13 % спрямували на гранти через Фонд реконструкції Гаїті. З 2010 по 2020 роки донори виділили \$13,3 млрд на відновлення Гаїті. 55 % допомоги були надані безпосередньо організаціям, 12% уряду Гаїті і 33 % приватному сектору. За 4 роки дії програми з відновлення 90 % переселенців отримали постійне житло, було відновлено близько 300 км доріг, а ВВП Гаїті виріс на 4 %.

3. Розбудова Європи після Холодної війни У відповідь на крах комунізму та виклик розбудови Європи у нових реаліях на початку 1990-х запрацював Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD). Його основна мета – сприяти розвитку ринкової економіки та підприємництва. ЄБРР надає тільки цільові кредити приватним і державним структурам під конкретні проекти. Розподіл фінансування приблизно 60% в приватний сектор, 40 % у державний. Крім того, ЄБРР може здійснювати прямі інвестиції та надавати технічну підтримку. За більш ніж 30 років ЄБРР інвестував в регіон майже 150 млрд євро у понад 6000 проектів, об'єднує 71 країну та дві інституції та продовжує залучати нових учасників.

Історія свідчить про не зовсім успішні кейси застосування донорства. Наприклад, міжнародна допомога на відновлення після Боснійської війни, організація якої потрапила у пастку слабкої та неефективної координації донорів через відсутність централізованої системи управління грошовими потоками.

Вищенаведене доводить, що макети надання фінансової допомоги можуть відрізнитись за кількістю країн-донорів, за розміром грошового резерву, за ступенем централізації, за рівнем відповідальності країни-реципієнта, або за ступенем рівня довіри донора до країни-реципієнта урядом. Отже, найважливім для нашої держави на сьогодні, є обрання найліпшого методу з певними критеріями, який дійсно допоможе щонайшвидше не тільки відновити соціальний стан країни, після розпочатої росією війни, а й позитивно відгукнеться на економічному рівні. Ключовими факторами є включення антикорупційних заходів в дизайн програми, прозорість, регулярні аудити, взаємодія з іншими донорськими організаціями. У ситуації післявоєнного відновлення важливо адаптувати систему управління фінансами таким чином, щоб забезпечити відслідковуваність усіх коштів, направлених на відновлення, можливість контролю зі сторони аудиторів та парламенту, доступність інформації громадянам.

Список використаних джерел:

1. Загальні втрати економіки, понесені в ході війни. Київська школа економіки URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-infrastrukturi-vzhe-perevishhuye-105-5-mlrd/>
2. Аналіз міжнародного досвіду та найкращих практик щодо прозорості та підзвітної відбудови . Офіс ефективного регулювання. URL: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2022/06/UA-international-experience-transparent-accountable-recovery.pdf>

Шелхова С. В. ІНТЕГРАЦІЯ ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЗАГАЛЬНОМУ МЕХАНІЗМІ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	213
Басейко А. А., Курилова Н. М. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В РАМКАХ СТРАТЕГІЧНОГО БАЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	215
Янюк О. В. ІННОВАЦІЇ РЕСТОРАНІВ МІСТА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО – ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ У ЗВ’ЯЗКУ ІЗ ВІЙНОЮ	217
Ганнич Н. С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ У ПІСЛЯВОЄННІЙ УКРАЇНІ	220
Кулік М. С. ХАРЧОВА БІОТЕХНОЛОГІЯ – ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК	221
Клепиков М. І. ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА	222
Кулінченко С. О. РОЛЬ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА У ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	223
Кучма С. В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОЇ СПРАВИ НА РИНКУ ПОСЛУГ У ПІСЛЯВОЄННІЙ УКРАЇНІ.....	225
Нагорна І. В., Малєєва В. Ю. ДОНОРСЬКА ДОПОМОГА ЯК МЕТОД ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД	226
Мельничук М. О. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СУБ’ЄКТА МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	229
Вакуленко А. М. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПОСЛУГИ В СФЕРІ ГОСТИННОСТІ,ЯК ЄТАП ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	232
Катаєв А. В. СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНІ ВІДНОСИНИ ПРАЦІВНИКА ТА РОБОТОДАВЦЯ: ЗМІНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	233
Наливко А.А., Годлюк В.Д. УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	235
Нікітенко В. В. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ М’ЯСНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	236
Резенкіна Н. О., Карашук Г. ЗМІНИ В ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	237
Рідкокаша Л. І. НЕТРАДИЦІЙНА БОРОШНЯНА СИРОВИНА, ЯК ГОЛОВНИЙ КОМПОНЕНТ У ВИРОБНИЦТВІ ХЛІБА ТА ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ.....	239
Резенкіна Н. О., Убейко О. ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯН ТА ДЕРЖАВИ В ДОСЯГНЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ДОБРОБУТУ.....	240
Поволяшко К.В., Постольна Н.О. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ	241
Резенкіна Н. О. ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	243
Смірнова К. А., Постольна Н. О. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	245
Гібкін К. Р. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН НА ПОСЛУГИ ГОСТИННОСТІ ТА ТУРИЗМУ У ПІСЛЯВОЄННІЙ ПЕРІОД	247